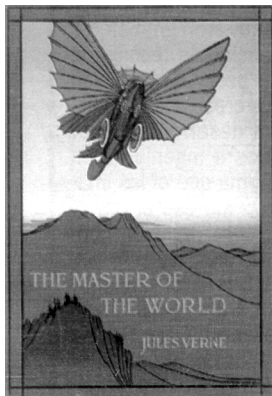

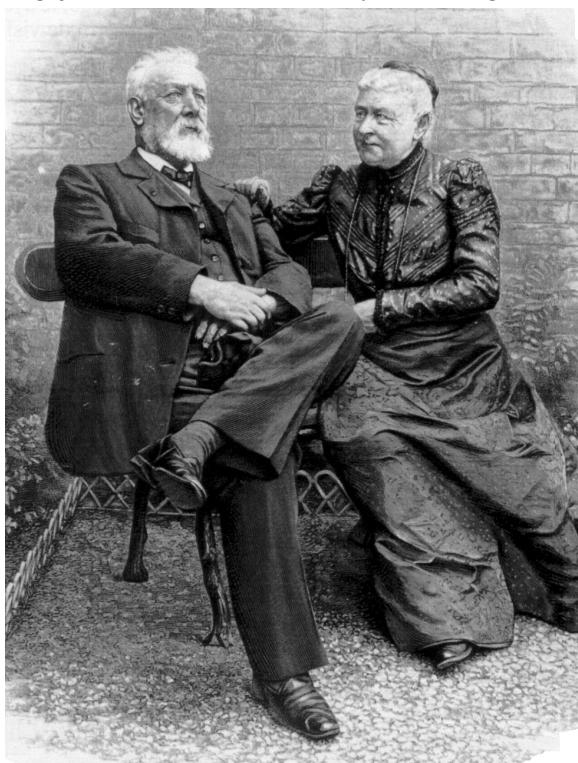
(100 éve halt meg Jules Verne)

Valaha egy tizenegy éves kisfiú elindult, hogy hajóra szállva maga mögött hagyja a szülői házat, és átkelve a tengeren megvalósítsa álmait. Apja azonban fülön csípte a hajó lépcsőjén, és hazavitte, s a fiú ettől fogva hosszú évekig csak álmaiban utazott. Hogy atyja kívánságát teljesítse, jogi egyetemet végzett, de nem elégedett meg az álmos tisztviselői élettel. Mert Jules Verne (*ejtsd: Zsül Vern*) apró gyerekkorától arról ábrándozott, hogy hatalmas kalandok részese lesz, élénk képzeletével csodálatos világot varázsolt mindig maga köré.

Kétség nem fér hozzá, az 1828-ban született francia író a tudományos-fantasztikus irodalom egyik úttörője és máig egyik óriása. Olyan korban született, amikor hatalmas társadalmi, kulturális, ideológiai és technológiai változásokat élt meg a nyugati világ. Az ipari forradalom második nagy hulláma zajlott a 19. század közepén, és robbanásszerűen változott, szinte napról-napra megújulva, a természettudomány számos ága.

Verne, a melankóliára hajló, barátai szerint gyakran szomorkás hangulatú író hihetetlen tudásvágytól hajtva vetette bele magát a tudományos művek tanulmányozásába. Naponta tucatnyi kémiai, fizikai, csillagászati, geográfiai, matematikai és zoológiai tanulmányt olvasott el. Kimerítő és igen részletes jegyzeteket készített az olvasottakról, és – az adatokat összevetve – továbbgondolta. Regényeinek megírására hallatlan gondossággal készült, tudományos előadásokra járt és tanároktól vett órákat, hogy jobban megérthesse a természettudományok titkait. Elolvasta Elisée Redus teljes életművét, valamint a csillagászként és fizikusként nagy hírnevet szerzett François Arago könyveit. Csodálta Charles Dickenst, s bár angolul nem tudott, írásait francia fordításban szám-

- Az írás Marian Benito: El genio que soñó el futuro (A zseni, aki megálmodta a jövőt) című tanulmányának felhasználásával készült. = Muy interesante, Madrid, marzo 2005., 56-62. o.

talanszor elolvasta. Életrajzírói (például Marguerite Allote de la Fuye, Charles Noël Martin) szerint szenvedélyesen szerette nézegetni a világ különböző tájait ábrázoló térképeket, és nagyon szeretett utazni is. Hajóval bejárta a Földközi-tenger medencéjét, ám – miután egy rokona egy vita hevében golyót repített a bal térdébe – idővel felhagyott a nagyobb kalandozásokkal.

A színházi titkárként vígopera-librettókat is írogató Verne első jelentősebb sikerét az „Öt hét léghajón” (1863, Párizs) című művével érte el. Ugyanebben az évben írta a „Párizs a XX. században” című regényt, amelyben Verne számos olyan dolgot megálmodott, ami 100 évvel később tényleg valóra vált. Kiadója egy korabeli feljegyzés szerint azt írta a fiatal szerzőnek, miután Verne – a technika térnyerése és a fegyverek tökéletesedése kapcsán – aggodalmát fejezte ki az emberiség túlélési esélyeivel kapcsolatban, hogy „ha ön egy próféta lenne, senki nem hinne efféle jóslatokban... egyszerűen nem is érdekelné az embereket.”

Írói munkássága 1875-től, a Sztrógoff Mihály című könyvének megjelenésétől kezdett mind jobban felívelni. Ez, valamint a „80 nap a föld körül” anyagi értelemben is kifejezhető elismertséget hoztak számára.

Mindennek ellenére Verne idős korában is gyakran szomorkodott amiatt, hogy nincs helye a francia irodalomban. Barátja, Alexander Dumas egyszer ezekkel a szavakkal vigasztalta az elkeseredett írót: „Amerikai vagy angol írónak kellene lenned. Akkor a könyveidet franciára fordítanák, és hatalmas népszerűsége tennének szert Franciaországban, és honfitársaid úgy tartanák, hogy te vagy az egyik legnagyobb fantasztikus író.”

Jules Verne ma kétségkívül Franciaország és a tudományos-fantasztikus irodalom egyik büszkesége. Az UNESCO 1972-es adatai szerint a világ második legkeresettebb szerzője, műveit 112 nyelvre fordították le. Regényein generációk nevelkedtek, az „Utazás a Holdba” (1865), a „Grant kapitány gyermekei” (1867), a „Rejtelmes sziget” (1874), „A dunai hajós” (1880), a „Sándor Mátyás” (1885), a „Hódító Robur” (1886), a „Két évi vakáció” (1888) és többi híres műve milliók képzeletét és érdeklődését gyújtotta fel az elmúlt másfél évszázadban.

A spanyol asztronauta, Pedro Duque Verne jelentőségét taglalva a közelmúltban azt nyilatkozta, hogy „fontos regényeket, szórakoztató ötleteket adott az emberiségnek, amelyek jelentős hatást gyakoroltak kora tudományára és technikájára, jöllehet a fantáziája szülte dolgokból csak keveset valósítottak meg úgy a tudósok és mérnökök, aho-

gyan ő elképzelte. De nem is ez életműve igazi értéke. A diákokra is nagy hatást tett. A könyvei kedvesek voltak a fiatalok számára, mert úgy mutatták be a természettudományt, mint valami szenvedélyes dolgot, mint egy eszközt a hőstettek véghezviteléhez, kalandok átéléséhez, a hírnév és az elismertség megszerzéséhez. Az elmúlt század tudósai közül sokan Verne valamelyik könyvével a kezükben választották élethivatásukat.”

Jules Verne-t – aki Magyarországon is annyira népszerű szerző, hogy már szinte magyarnak érezzük, nem véletlen az itthon gyakran használt „Verne Gyula” elnevezés – 1905. március 24-én, 77 éves korában helyezték örök nyugalomra az Amiens-i temetőben.

A temetés hírért mindenütt a világon közzétették, az eseményen neves emberek, nagykövetek százai búcsúztatták az íróóriást.

Könyvei most, halálának centenáriuma kapcsán talán sosem látott példányszám-ban jelennek meg világszerte. Gyerekek százai és ezrei szórakoznak a Disney parkokban a Verne által megálmodott és leírt holdrakéta vagy Nemo kapitány hajója belsejében. Műveiből filmek készülnek, szobrok, múzeumok tisztelegnek emléke előtt.

Jules Verne egyszer ezt vetette papírra: „Mindazt, amit valaki el tud képzelni, mások egykor majd valóra válthatják.” Ebben hitt bizonyára az a tizenegy éves kisfiú is, aki valaha elhatározta, hogy megszökik otthonról és elhajózik az Indiákra. Ez a mondat lehet Verne legszebb üzenete azok számára is, akik hisznek a tudományos-fantasztikus irodalom, végső soron az alkotó képzelet csodálatos hatalmában.

„Szeretem a szabad levegőt, a végtelen messzeségeket. Azt a csodálatos régiót, ahol ma már senki sem bolyong, az álmok birodalmát, ahonnan nem szívesen tér vissza a földre senki.”

(Jules Verne: Párizs a XX. században. K. u. K. Kiadó, Budapest, 1995., 30. o.)

Nemzetközi Jules Verne Központ

(virtuális múzeum, életrajz, audiovizuális anyagok)

<http://www.cijv.fr/>

Teljes Jules Verne bibliográfia

(novellák, regények, esszék, színdarabok, interjúk, költemények, levelek, beszédek)

<http://jv.gilead.org.il/biblio/>

